

Félagsmálaráðuneytið
Skógarhlíð 6
105 Reykjavík

Reykjavík, 7. október 2020

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um fæðingar- og foreldraorlof.

Félagsráðgjafafélag Íslands þakkar tækifærið til að gefa umsögn við drög að frumvarpi til laga um fæðingar- og foreldraorlof á þessu stigi máls. Fagnar Félagsráðgjafafélag Íslands framlögðu frumvarpi sem tekur til réttinda foreldra á innlendum vinnumarkaði til fæðingar- og foreldraorlofs auk þeirra sem eru utan vinnumarkaðar. Fram kemur að markmið lagana sé að tryggja barni samvistir við báða foreldra og gera foreldrum kleift að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf.

Í 7. gr. frumvarpsdraga er lagt til að það tímabil sem foreldrar hafa til þess að nýta rétt sinn til töku fæðingaorlofs verði stytzt úr 24 mánuðum í 18 mánuði. Vill Félagsráðgjafafélag Íslands beina því til stjórnvalda að endurskoða þá tillögu og halda óbreyttu tímabili til að tryggja hagsmuni foreldra sem fá lengingu á orlofi vegna veikinda barna eða ef orlof tefst vegna veikinda/erfiðra aðstæðna hjá foreldrum. Kveðið á um lengingu og framsal á sjálfstæðum rétti foreldris til fæðingarorlofs í 8. gr. frumvarpsdraga þar sem tíunduð eru þau tilvik þar sem réttur til 12 mánaða fæðingarorlofs flyst alfarið til annars foreldris. Félagsráðgjafafélag Íslands fagnar því nýmæli sem heimilar að færa rétt til töku fæðingarorlofs eða fæðingarstyrks til hins foreldrisins í þeim tilvikum þegar ekki hefur reynst mögulegt að feðra barn og ef foreldri er gert að sæta nálgunarbanni. Um er að ræða sambærileg sjónarmið og eiga við í núgildandi lögum er varðar foreldri sem er ófært vegna sjúkdóms, afleiðingar slyss eða afplánun refsivistar um að annast barn sitt.

Sem stéttarfélag er hlutverk Félagsráðgjafafélag Íslands að standa vörð um réttindi einstaklinga á vinnumarkaði, ásamt því að styðja markmið frumvarpsins um að tryggja réttindi barns til samvista við báða foreldra sína og gera konum og körlum kleift að samræma atvinnuþátttöku og fjölskyldulíf. Lenging fæðingarorlofs í tólf mánuði er mikilvægt framfaraskref og löngu tímabært í því skyni að tryggja börnum umönnun foreldra á þessu viðkvæma tímabili í lífi þeirra. Þá er þetta mikilvægt skref í þá átt að auðvelda foreldrum að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf.

Lenging fæðingarorlofs í tólf mánuði styður við heilbrigð tilfinningatengsl foreldra og barna og leggur þannig grunn að velferð barnsins í bráð og lengd. Í ljósi mikilvægi tilfinningatengsla foreldra og barna fyrir þroska og sálfélagslega heilsu barna beinir félagið því til stjórnvalda að huga að rétti barns til umönnunar foreldra á þessu viðkvæma tímabili ekki síður en rétt foreldra á vinnumarkaði. Því er mikilvægt að auka félags- og fjölskylduráðgjöf við foreldra á meðgöngu og á fyrstu ævimánuðum barns til tryggja enn frekar að öll börn eigi þess kost að njóta umönnunar beggja foreldra. Rík hefð er fyrir áherslu á rétt barna til umönnunar beggja foreldra en um hana er einnig

kveðið í barnalögum og þingsályktun um fjölskyldustefnu. Til dæmis er mikilvægt að efla foreldrasamstarf og samband foreldra sem ekki deila lögheimili svo tryggt sé að barnið njóti umönnunar beggja foreldra á fyrstu æviárum. Einnig þarf að tryggja góða fræðslu til allra foreldra, en ekki síst foreldra sem ekki deila lögheimili, um réttindi þeirra og skyldur við barn sitt. Slík þjónusta er nauðsynleg í ljósi mikilvægis tengslamyndunar foreldra og barna fyrir líkamlega- og sálfélagslega heilsu barna og því þarf að tryggja foreldrum aðgang að ráðgjöf og stuðningi á meðgöngu og eftir fæðingu barns til að auðvelda þeim að standa saman að umönnun barns.

Félagsráðgjafar eru ein þeirra lykilfagstétta sem styðja við börn og foreldra frá meðgöngu og fyrstu árin en rannsóknir hafa sýnt að fyrsti 1001 dagurinn í æviskeiði barna leggur grunninn að velferð einstaklinga ævina á enda. Félagráðgjafar vinna með fólki á viðkvæmum tímabilum lífsins og eru sérfræðingar í því að meta félagslega stöðu með heildarsýn að leiðarljósi og leita leiða til þess að tengja saman þjónustukerfi. Því er mikilvægt að tryggja aðgengi að félagráðgjöf innan heilsugæslu þar sem flestir foreldrar leita eftir þjónustu á þessu mikilvæga og viðkvæma tímabili í lífi fjölskyldna.

Félagsráðgjafafélag Íslands áskilur sér rétt til að koma með frekari athugasemdir á síðari stigum.

Með vinsemd og virðingu,
f.h. stjórnar Félagráðgjafafélags Íslands

Steinunn Bergmann, formaður